

Aleksandra Gruszczyńska

Łańcut, woj. rzeszowskie. Stanowisko 3

Informator Archeologiczny : badania 21, 30-31

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prace prowadzono w dwóch punktach. Kontynuowano badania leja krasowego, tzw. "Kału Cebuli", gdzie koncentrowały się doraźne, tymczasowe obozowiska. Wykonano sondaż w północnej części pola górniczego. Miały one na celu dalsze rozpoznanie neolitycznego kopalnictwa i ściśle z nim związanego osadnictwa.

W północnym rejonie kompleksu krzemionkowego zlokalizowano wykop /5 x 4 m, następnie 5 x 2 m/ na pograniczu przedwojennych zniszczeń wapiennikarskich z oryginalnym, bardzo dobrze zachowanym fragmentem pola. Spąg badanej jednostki osiągnięto dopiero na głębokości ok. 8 a. Przy ociosie południowym natrafiono na intensywne ślady po rozpalonym tu ognisku oraz smugi pochodzące z "objaśniania" łuczywa. W ścianie wschodniej odsłonięto dwie niewielkie nisze neolityczne z wyraźnie widocznymi seriami śladów pracy oraz 2-ma konkrercjami tkwiącymi w spągu. W części zachodniej odgruzowano prehistoryczne wyrobisko, częściowo zniszczone przez wapiennikarzy z bułami krzemiennymi w skale. Warstwa krzemienionośna charakteryzuje się w tej części pola stromym upadem /ok. 25°. Miało to zasadniczy wpływ na sposób eksploatacji surowca krótkimi niszami bocznymi. Zbytne oddalanie się od szybu okazywało się nie ekonomiczne z powodu zbyt dużych nakładów pracy.

W wypełnisku odkryto 1350 zabytków krzemiennych, głównie odłupków pochodzących z różnych faz produkcji siekier czworocciennych, 37 okazów wydzielonych /zaczątkowców i półwytworów form rdzeniowych, kamiennych i rogowych narzędzi górniczych/. Zastanawiająca jest duża ilość przedmiotów rogowych i ich fragmentów /14/, w odróżnieniu od innych badanych dotychczas rejonów kopalń krzemionkowych, gdzie znajdowano jedynie pojedyncze okazy tego typu. Diametralnie inny zestaw narzędzi górniczych może mieć znaczenie chronologiczne i kulturowe.

Prace wykopaliskowe w obrębie leja krasowego stanowiły kontynuację badań ubiegłorocznych. W trakcie eksploatacji odkryto i palenisko ołożone kamieniami, zawierające mierzaniowickie formy krzemienne /korowe zgrzebla/. Natrafiono również na ślady umacniania brzegów leja kamieniami w celu ułatwienia podjęcia do zbiornika wodnego. Wśród liczego materiału wyodrębniono pojedyncze zabytki wczesnoneolityczne z krzemienia pasiastego /rdzenia wiórowe/, kilka fragmentów ceramiki KPL, dwie serie odpadków z procesu produkcji siekier dwu- i czworocciennych, zaczątkowca i półwytwory tych narzędzi oraz dwie płyty szlifarskie. Taki skład pozyskanego zbioru świadczy, że w miejscach obozowania wykonywano wszystkie fazy obróbki form rdzeniowych, łącznie z ostatecznym etapem - szlifowaniem.

Zabytki znajdują się w magazynach w Krzemionkach oraz w PMA w Warszawie.

Badania będą kontynuowane.

LEŚNA JANA, gm. Smętowo Graniczne
woj. gdańskie
Stanowisko 2

patrz
okres halastacki

ZAŃCUT
woj. rzeszowskie
Stanowisko 3

Muzeum Okręgowe
w Rzeszowie

Badania prowadziła mgr Aleksandra Gruszczyńska. Pfinansowało Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Szósty sezon badań. Osada kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Prace wykopaliskowe na osadzie w Zańcutie miały charakter ratowniczy /budowa osiedla mieszkaniowego/. Badana osada położona jest w północnej części miasta, na lessowym wzniesieniu, nad rzeczką Mikošką.

Przebadano obszar o powierzchni 3,5 aza. Wyeksplorowano 10 jam oraz odkryto 34 stupy, które stanowią ślady zarysu 3 naziemnych chat słupowych /zbudowanych częściowo/.

Materiał zabytkowy to w większości ceramika, zaliczana do drugiej fazy ceramiki wstęgowej rytej. Ponadto znaleziono kilkadziesiąt zabytków krzemiennych oraz kilka z obaydianu. Wśród nich wyróżniono: wióry, odłupki, rylce, drapacze. Większość materiału krzemianego wykonana była z surowca świeciszowskiego i czekoladowego, występował również krzemień woiński i jurajski.

Po raz pierwszy w sezonie 1987 natrafiono na warstwę kulturową, w której wystąpiły fragmenty naczyń kultury łużyckiej.

Materiały i dokumentację z badań złożono w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Badania będą kontynuowane.

MACOSZYN DUŻY, gm. Wola Uhruska
woj. chełmskie
Stanowisko 4

Muzeum Okręgowo
w Chełmie

Badania prowadził mgr Teresa i Wojciech Mazurek. Finansowało MO w Chełmie. Drugi sezon badań. Osada neolityczna [?].

Założono 3 wykopy, przylegające do "starych" wykopów nr 1 i 5 z 1986 r., o łącznej powierzchni 65 m². Odkryto łącznie 16 nowych obiektów, z których 12 wyeksplorowano w całości, w pozostałych tylko odkrytą część obiektów. Ponadto wyeksplorowano południową część obiektu nr 6, którego niewielką, północną część odkryto i wybrano w 1986 r. W warstwie ornej oraz kulturowej znaleziono 8 fr. naczyń, z obiektów pochodziło 30 fr. ceramiki. Znaleziono również niewielką ilość zabytków krzemianych (głównie z warstwy kulturowej, m.in. 2 masywne skrobacze, 1 drapacz, 1 ryłec, 3 rdzenie oraz kilkanaście wiódrów i odłupków/. Na uwagę zasługuje masywny drapacz na wódrze z obiektu 47, posiadający odbicia ryłcowe na stronie wierzchołkowej.

Ponadto w obiektach zarejestrowano znaczną ilość kamieni, różnych rozmiarów i różnego pochodzenia (otoczaki, fragmenty zlepieńców, granitu, piaskowca/. Na ogół znajdowano je luźno rozrzucone w obrębie wypełniaka /w obiektach nr 6, 40, 41, 42, 43/ lub w skupisku w stropie obiektu nr 36 i 51. Niektóre z kamieni nosiły ślady silnego przepalenia /np. 7 kamieni z obiektu nr 41/.

Odkryte obiekty w większości /10/ zaliczyć można do pierwszej grupy wyróżnionej przez A. Bronickiego i W. Mazurka w opracowaniu materiałów z Macoszyna Dużego z sezonu wykopaliskowego w 1986 roku, /A. Bronicki, W. Mazurek, Stanowisko wielokulturowe nr 4 w Macoszynie Dużym, gm. Wola Uhruska, /w:/ Informator o badaniach w woj. chełmskim, Chełm 1987, s. 3/.

Obiekty, które zaliczono do grupy pierwszej, charakteryzują się w planie płaskim kształtem owalnym, w profilu mają zarys regularnej lub piaskodennej niecki. Wypełniaka /na ogół prawie jednolite/ stanowi piasek barwy szarobrunatnej lub szaropopielatej, często z drobnymi węgielkami drzewnymi. Jedynie obiekt nr 39 wyróżniał się warstwowym wypełniakiem, złożonym z warstw piasku ciemnoszarobrunatnego, jaśniejszego szaropopielatego oraz prawie czarnego ze śladami spalenizny. Długość opisywanych obiektów waha się od 90-150 cm; spągi obiektów zarejestrowano na głębokościach od 90-100 cm i 125 cm /obiekt nr 42/ od powierzchni ziemi. W ich obrębie znajdowano nieliczne fragmenty ceramiki, sporadycznie większych rozmiarów; także nieliczne zabytki krzemienne.

Do grupy drugiej obiektów, określonych jako paleniska /A. Bronicki, W. Mazurek, Stanowisko ... s. 3/ zaliczyć można obiekt nr 51. W obrębie żółtobrunatnego wypełniaka /miejscami ze śladami spalenizny/, odsłonięto zwarte skupisko kamieni /częściowo przepalonych/, o średnicy ok. 50 cm. Zarys obiektu, w planie płaskim owalny, a w profilu odwrótnie stożkowy. Być może do nich należałoby zaliczyć obiekt nr 36. W północnej jego części /w stropie/ odsłonięto skupisko kamieni w obrębie ciemnego, niemalże spalonego wypełniaka. Wyróżniałby go również jego zarys, w planie płaskim w kształcie wydłużonego owalu /gruszkowaty ?/, w profilu zaś nieckowaty. Przypuszczalnie możemy mieć do czynienia z dwoma obiektami, integralnie ze sobą powiązanymi, gdyż skupisko kamieni wyraźnie wyróżniało się barwą otaczającego je wypełniaka, od pozostałej części obiektu.

W trakcie badań zaobserwowano, że między obiektami nr 41 i 46 oraz nr 43 i 47, zachodzi pewna relacja. Jak wynika z obserwacji stratygrafii, zostały one naruszone, kolejno, przez obiekty nr 41 i 43. Brak zabytków w obiektach nr 46 i 47 /tutaj znaleziono jedynie drapacz na wódrze/ nie pozwala datować tych obiektów i określić ich przynależność kulturową.